

RAPORTUL DE MONITORIZARE

**a progreselor obținute de Republica Moldova în implementarea
recomandărilor adresate în cadrul mecanismului ONU de
Revizuire Universală Periodică
pentru perioada ianuarie – octombrie 2013**

(versiunea preliminară)

Chișinău 2013

RAPORTUL DE MONITORIZARE

a societății civile asupra

ÎNDEPLINIRII DE CĂTRE REPUBLICA MOLDOVA

A RECOMANDĂRILOR REVIZUIRII UNIVERSALE PERIODICE

Capitolul 1: DREPTURILE FUNDAMENTALE ÎN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII

Recomandări pertinente

73.19. Eliminarea practicilor discriminatorii împotriva persoanelor cu dizabilități în instituții medicale și asigurarea accesului fizic a copiilor cu dizabilități la educație și în instituții publice, ca parte a Strategiei incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități. (Tailanda)

73.22. Oferiți servicii sociale în sănătate și accesul la educație a copiilor din grupurile vulnerabile. (Uruguay)

Progrese:

Careva progrese semnificative în domeniul dreptului la sănătate nu au fost înregistrate. Sistemul rămîne afectat de problemele vechi. Încercările autorităților de a optimiza cheluielile în medicină, nu au influențat disponibilitatea, accesibilitatea și calitatea serviciilor medicale.

Cadrul Normativ:

Constituția Republicii Moldova garantează dreptul la ocrotirea sănătății prin prisma articolului 36 și oferă gratuit tuturor un minim al asigurării medicale pentru toate persoanele. Constituția recunoaște dreptul la sănătate ca un component al dreptului la un trai decent în articolul 47, pe lângă alte drepturi precum hrana, îmbrăcăminte, locuința și altele. Deasemenea, în cazul persoanelor ce fac parte din grupuri vulnerabile precum bătrînii, persoanele cu dizabilități, șomerii și alte categorii, statul garantează dreptul la asigurare sau asistență socială.

Republica Moldova are un sistem național de asigurare obligatorie de asistență medicală, care are ca scop oferirea de șanse și acces egal tuturor persoanelor la serviciile medicale din țară, reprezintă una din formele protecției sociale bazate pe contribuții egale ale persoanelor încadrate în câmpul muncii și a angajatorilor, precum și o formă de asistență socială pentru persoanele care nu pot contribui la fondul asigurării date, cheltuielile fiind compensate din bugetul public. Sistemul a fost instituit în 1998 prin Legea nr.1585 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală care prevede scutirea de la plata primelor de asigurare pentru unele categorii de persoane precum: elevii și studenții, pensionarii, femeile gravide, persoanele cu dizabilități, persoanele care beneficiază de asistență socială, șomerii oficial înregistrați la agențiile teritoriale de ocupare a forței de muncă și alte persoane enunțate în articolul 4 al legii. Pentru celelalte persoane, care nu se încadrează în lista exhaustivă indicată în lege, plata primelor de asigurare este obligatorie. Sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală include și persoanele care nu detin cetățenia Moldovei, însă au o

resedința legală pe teritoriul țării cu caracter permanent sau provizoriu au aceleași drepturi și obligații în privința asigurării obligatorii de asistență medicală ca și cetățenii Republicii Moldova.

Sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală include și un șir de medicamente compensate, care conform Ordinilor Ministerului Sănătății, periodic ajustate, sunt distribuite gratuit atât persoanelor asigurate cât și celor neasigurate (doar unele medicamente) la prescripția medicului. Ordinul prescrie o listă exhaustivă de medicamente compensate, procedura de distribuție în instituțiile medicale și farmacii. Structura responsabilă de procedura prescrierii, procurării și livrării a medicamentelor compensate este Casa Națională de Asigurări în Medicină (CNAM). De asemenea, CNAM are sarcina de a evalua lunar și trimestrial derularea procedurilor date.

Constatări:

Aspectele practice privind implementarea dreptului la sănătate prin prisma prevederilor Constituționale, a obligațiilor Republicii Moldova la nivel internațional în acest domeniu, precum și a prevederilor legislației naționale pot fi clasificate în domenii importante precum disponibilitate, calitatea și accesul la serviciile medicale. În special, reprezintă o îngrijorare deosebită disponibilitatea și accesul la medicină pentru persoanele ce fac parte din grupuri vulnerabile.

Disponibilitatea și calitatea

Problema disponibilității și a calității serviciilor medicale este una larg răspândită în toată țara. Pe lângă lipsa utilajului modern și a condițiilor adecvate în instituțiile medicale, precum și a personalului calificat – probleme caracteristice pentru o bună parte din instituții, în special în zona rurală. Sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, care avea menirea să îmbunătățească condițiile de muncă a medicilor, precum și de diagnostic și tratament a pacienților, nu a reușit efectiv să sporească calitatea acestora în decursul 14 ani de la instituirea sistemului național de asigurare obligatorie de asistență medicală. Reprezintă unele excepții proiectele de binefacere în cadrul cărora unele instituții au beneficiat de utilaje și echipament nou de lucru, de renovări de instituții, acestea fiind finanțate din granturi și credite, ceea ce nu a afectat în masă disponibilitatea acestor servicii și în alte instituții.

Salariizarea personalului medical a fost majorată pe parcursul anilor, însă pe parcursul anilor 2009-2012 salariul mediu a lucrătorilor din domeniul sănătății a rămas practic același (~3500 lei), cu excepția anului 2011 (când din cauza cauzei acesta a constituit doar 3050 lei). Statisticile oficiale reflectă faptul că salariile din alte domenii, precum financiar și telecomunicații, depășesc de 2-3 ori salariul personalului medical.

Un alt aspect al disponibilității serviciilor medicale reprezintă sistemul compensării medicamentelor și implementarea defectuoasă a acestuia. Femeile gravide, pe lângă alte persoane beneficiază de un șir de medicamente compensate. Însă, acestea deseori se confruntă cu situația când medicamentele nu sunt disponibile în farmacii.

Cazul Cristinei B.

În timpul sarcinii, medicul i-a prescris Cristinei vitamine prenatale 100 de pastile, însă Cristina nu a reușit să le obțină de la farmacii, deoarece fiecare ambalaj conținea doar câte 30 de pastile, iar farmaciștii sunt obligați să urmeze întocmai prescripțiile medicului și nu au dreptul să elibereze mai multe sau mai puține pastile. Astfel Cristina a fost nevoită să procure medicamentul din sursele proprii. Ulterior, după naștere medicul i-a prescris

copilului vitamina D2, deasemenea compensată de stat. Aceasta nu a fost disponibilă în farmaciile orașului.

O situație asemănătoare au avut de suferit persoanele cu diabet zaharat din Municipiul Chișinău în primăvara anului 2011. Ministerul Sănătății și Agenția de Stat a Medicamentului au organizat cu întârziere licitația de desemnare a distribuitorilor de insulina, precum și încheierea contractelor a fost târăgănată. Instituțiile medicale erau ordonate să procure medicamentul din surse proprii, iar acesta era disponibil doar în două farmacii din oraș. Peste o mie de persoane cu diabet zaharat erau supuse unui risc sporit. La moment de față, persoanele cu diabet zaharat din Municipiul Chișinău deasemenea sunt permanent afectați de lipsa disponibilității insulinei. Astfel Elena M a comunicat faptul că lunar reușește să obțină doar două bucăți, în loc de 4 de care are nevoie. Pacienții sunt nevoiți să achite din cont propriu insulina, pe care nu o pot obține de la medic în contul poliței de asigurare.

Această situație are un caracter permanent și sistemic, și se datorează mai multor cauze ca planificarea inadecvată a volumului de medicamente compensate necesare într-o anumită perioadă de timp, taraganarea procesului de desfășurare a licitațiilor publice și alte probleme. În asemenea cazuri ar fi oportună introducerea posibilității compensării cheltuielilor beneficiarilor pentru procurarea altor medicamente, în situațiile când medicamentele compensate nu au fost disponibile în farmacii.

Accesul la serviciile medicale

Sistemul asigurărilor obligatorii în medicină ar trebui să asigure accesul egal al tuturor persoanelor la serviciile medicale. Însă acesta este afectat de un șir de probleme la nivel de sistem precum: fraudele, corupția și altele. În Republica Moldova există o tradiție în societate prin care pacientul ar trebui să ofere o remunerare, compensare a serviciilor prestate de medic. Aceste remunerări sunt achitate în numerar direct personalului medical, ocolind plata oficială prin sistemul de contabilitate a instituției. Deseori, indiferent de faptul că persoana este sau nu asigurată medical sau achită oficial serviciile imedicale prestate în contul instituției, aceasta urmează să achite și o compensație directă în numerar medicului și altui personal medical. Practica dată nu reprezintă o regulă obligatorie, însă caracterul sistemic al acesteia de fapt pune în imposibilitate pe majoritatea pacienților de a acționa diferit. Există cazuri când medicii prestează servicii medicale în cadrul instituțiilor medicale, în special cele de tratament ambulator, însă acestea nu sunt achitate în bugetul instituției, ci direct medicului la solicitarea lor, fără înregistrarea respectivă și oferirea unui bon de plată. Astfel instituția și bugetul public nu primesc resursele financiare respective, iar personalul medical utilizează resursele instituționale în scopuri personale.

Cazul lui Oleg A.

Oleg s-a adresat la serviciul de urgență, unde a fost informat că polița acestuia nu este valabilă și că ar fi nevoie să achite serviciile pe loc medicului. Ulterior Oleg s-a adresat angajatorului, unde este oficial încadrat în câmpul muncii, pentru a verifica veridicitatea informației prezentate la serviciul de urgență. Apelând la Casa Națională de Asigurări în Medicină, Oleg și angajatorul sau au constatat că de fapt polița medicală a lui Oleg A. este valabilă, primele de asigurare sunt achitate la timp, iar medicul de la serviciul de urgență l-a mințit. Astfel Oleg a fost nevoit să remunereze nejustificat și ilegal medicul, fără a obține un bon de casă.

Situația se agravează în cazul persoanelor cu venituri reduse, care fiind încadrate în sistemul de asigurare obligatorie de multe ori nu pot avea acces la serviciile medicale calitative, deoarece nu au

posibilitatea să remunereze suplimentar medicul. Autoritățile nu au reușit pînă în prezent să abordeze adecvat cauzele fenomenului dat, deoarece acesta persista la nivel de sistem în toată țara.

Instituțiile psihiatrice și psiho-neurologice

Potrivit Ministerului Sănătății, în țară prevalența bolilor mintale și de comportament, conform datelor statistice din 2010, este de 2764,3 cazuri la 100 mii populație și se află în continuă creștere. În aceeași perioadă au decedat 725 de beneficiari în spitalele de psihiatrie (media anuală – 145 cazuri). Instituțiile de psihiatrie din RM au interes financiar de a avea internați cât mai mulți pacienți, chiar și împotriva dorinței acestora. Starea instituțiilor rezidențiale psiho-neurologice și spitalelor psihiatrice pentru persoanele cu dizabilități din RM este una deplorabilă. Infrastructura sistemului, precum și metodele de tratament nu corespund standardelor existente în domeniu și ca rezultat duce la tratamentul inuman, crud sau degradant a persoanelor cu dizabilități, în special a celor cu dizabilități psiho-sociale sau intelectuale.

Un șir de nereguli au fost depistate de Ombudsmanul specializat pe drepturile persoanelor din instituțiile psihiatrice din orașul Codru, Bălți, Edineț și altele. Printre problemele identificate sunt tratamentul crud, inuman sau degradant aplicat sub diferite forme. Există cazuri care dezvăluie abuzuri grave, cum ar fi neglijența, abuzul mental, fizic și sexual, munca forțată, lipsirea de hrană, tratament medical nejustificat, care continuă să fie aplicate împotriva persoanelor cu dizabilități psiho-sociale și a persoanelor cu dizabilități intelectuale din instituțiile rezidențiale și spitalele de psihiatrie din Republica Moldova.

În ianuarie 2013, a fost pornită o urmărire penală împotriva unui medic din cadrul Spitalului Psihoneurologic din Bălți pe un caz de viol a 16 victime – paciente ale spitalului. Dosarul a fost transmis instanței de judecată și urmează a fi examinat. Victimele s-au plâns Ombudsmanului pe faptul amenințărilor venite din partea personalului spitalului, prin care erau solicitate să-și retragă plângerile. Deasemenea, două dintre victime, cu statut de parte vătămată în proces, s-au plâns pe faptul maltratării lor de către unul din angajații spitalului, care deseori se afla în stare de ebrietate la serviciu, acesta fiind ulterior concediat din propria dorință.

Ombudsmanul specializat a stabilit că careva progrese în neaplicarea tratamentului crud, inuman și degradant în spitalele psihiatrice nu au fost înregistrate, dat fiind faptul că violența fizică este o practică obișnuită pentru personalul spitalului față de beneficiari. Unele instituții continuă practicile abuzive cînd aplică tratamentul forțat cu medicamente psihotrope în calitate de pedeapsă sau supune beneficiarele la avort ca măsură de contracepție. Imobilizarea nejustificată deasemenea este o măsură des aplicată de personalul spitalelor psihiatrice, iar personalul nu întotdeauna introduce această informație în registru.

Alimentarea corespunzătoare a beneficiarilor reprezintă o îngrijorare deosebită. În unele spitale, beneficiarii nu primesc norma zilnică de calorii și substanțe nutritive, astfel s-a stabilit că beneficiarii pacienții în secțiile 13 ”narcologie generală” și 14 ”psiho-narco-psihiatrie” din Pavlovca a Spitalului de Psihiatrie din Balti suferă de malnutriție ca rezultat al lipsei cantității minime, precum și a calității proaste a hranei disponibile zilnic. Situația dramatică din acest spital a fost subliniată și de Raportorul Special al ONU pe problema sărăciei extreme și drepturile omului, principala recomandare fiind lichidarea instituției și transferarea beneficiarilor în condiții adecvate, corespunzătoare cu standardele internaționale în domeniu. Există și cazuri înregistrate ale muncii forțate de către beneficiarii spitalelor psihiatrice, precum spălarea WC-urilor și a altor încăperi, a veselei, precum și implicarea în munci mai grele la descărcarea produselor alimentare și altele. În unele cazuri, hrana devine o metodă

de manipulare și constrângere a beneficiarilor din partea personalului spitalului. Astfel Raportorul Special a stabilit că pe teritoriul instituției sunt crescute produse agricole în cantități industriale, iar pacienții sunt exploatați în prelucrarea acestor terenuri și sunt alimentați insuficient. Raportorul Special, precum și Ombudsmanul, au stabilit în rapoartele sale condițiile degradante de trai în această instituție, precum numărul insuficient de paturi, plasarea în același salon a pacienților cu diferite tipuri de tuberculoză, încălcarea normelor sanitare, accesul la duș doar o dată pe săptămână și altele.

Capitolul 2: DREPTUL LA STUDII

Dreptul la educație preșcolară

În Republica Moldova în continuare se atestă o insuficiență masivă a creșelor pentru copii cu vârsta de pînă la 3 ani. Datele statistice¹ arată că doar circa 15,3% de copii de vîrsta pînă la 3 ani sunt înmatriculați în grădinițe: în localitățile urbane – circa 22,6%, iar în localitățile rurale – circa 10%. Astfel, această situație produce un impact extrem de negativ asupra femeilor, care în calitate de mame deseori sunt nevoite să rămîne acasă cu copiii lor cu vîrsta de pînă la 3 ani, ceea ce grav le afectează oportunitățile de angajare în cîmpul muncii, dar și aspirațiile de carieră, iar într-un final – mărimea salariilor și pensiilor.

Deși, conform statisticilor oficiale², rata de înrolare a copiilor în grădinițe crește, decalajul între ratele de înrolare între localitățile urbane și cele rurale rămîne semnificativ: 77,1% în localitățile urbane vs. 51,6% în zonele rurale. În rezultat, copiii din zonele rurale ajung la școală mai puțin pregătiți, decît semenii lor din localitățile urbane, ceea ce îi afectează oportunitățile de obținere a studiilor calitative.

Ratele reduse de înrolare în zonele rurale se înregistrează din an în an în pofida numărului mare de locuri disponibile. Cauza principală a acestui fenomen este plata pentru alimentarea copiilor la grădinițe (aproape 100 MDL / per lună / per copil), ceea ce pentru locuitorii zonelor rurale fără venituri stabile deseori pare a fi o povară. Copiii din grupurile vulnerabile sunt în special afectați de această condiție, astfel dreptul lor la studii fiind flagrant încălcat.

În același timp în localitățile urbane există o altă problemă – insuficiența locurilor disponibile pentru a primi toți copiii doritori. Astfel pentru fiecare 100 locuri disponibile în grădinițe în localitățile urbane există cel puțin 99 de copii doritori. În acest sens cea mai gravă situație s-a format în municipiul Chișinău, unde numărul de copii doritori excede numărul locurilor disponibile. *Potrivit șefei Direcției generale educație, tineret și sport din cadrul Primăriei Chișinău, Tatiana Nagnibeda-Tverdohleb, în unele grădinițe se atestă un deficit de locuri, iar grupele includ peste 30 de persoane. "Îndeosebi sînt supraîncărcate grădinițele din sectoarele Centru, Buiucani și Ciocana. Apare*

¹ Publicația Statistică a Biroului Național de Statistică EDUCAȚIA ÎN REPUBLICA MOLDOVA, 2012/2013
http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Educatia/Educatia_RM_2013.pdf

² Publicația Statistică a Biroului Național de Statistică EDUCAȚIA ÎN REPUBLICA MOLDOVA, 2012/2013
http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Educatia/Educatia_RM_2013.pdf

*necesitatea suplimentării numărului de paturi. Salvează faptul că nu toți copiii merg la grădiniță zilnic", a spus Tverdohle.*³

Dreptul la educație școlară

În septembrie 2013 din nou s-au atestat câteva cazuri de lichidare (optimizare) a instituțiilor școlare fără consultarea și informarea adecvată a beneficiarilor studiilor (elevilor și părinților).⁴ La fel în mai multe localități persistă problemele cu transportul școlar. Toate aceste cazuri pun un număr mare de copii în poziție defavorizată din perspectiva accesibilității și calității studiilor, astfel rezultând în discriminarea efectivă a acestora.

Practic în toate școlile republicii continuă practicile de colectare regulată a banilor de la părinții elevilor „pentru necesitățile școlii” sau „pentru fondul profesorilor”. Aceste colectări se fac inclusiv fără consimțământul liber al părinților și deseori cu utilizarea presiunilor. Aceste practici sunt vădit neconstituționale și generează corupția. Achitățile în aceste fonduri prezintă pentru un număr de familii vulnerabile o povară grea, și pe lângă faptul că sunt ilegale, mai provoacă și discriminarea pe motiv de stare materială, fiindcă copiii și părinții din familii sărace nu rareori devin obiectul unui tratament mai inferior din partea cadrelor didactice și a altor copii și părinți.

La 2 septembrie 2013, Centru de Informare în domeniul Drepturilor Omului (CIDO) a efectuat o monitorizare a primei zi de școală în 5 școli din întreaga țară alese în mod aleatoriu. Concluziile acestui efort de monitorizare arată că, în 3 din 5 școli monitorizate în cadrul programului oficial de începere a noului an academic a luat parte un preot ortodox și a efectuat ritualuri religioase asupra unor grupuri largi de elevi și părinți fără acordul acestora. Suplimentar la aceste trei școli, în una din cele cinci școli, administrația a utilizat retorică religioasă, în timp ce aborda participanții la ceremonia de deschidere a anului școlar. Fiind intervievați în cursul aceluiași vizite de monitorizare, un număr bun de părinți au relatat monitorilor că alegerea disciplinei "Bazele Ortodoxiei" care este una "opțională", în realitate, are loc printr-o majoritate de voturi la adunarea părinților, și nu prin prezentarea de cereri individuale. Cazurile relatate mai sus demonstrează continuarea practicilor de indoctrinare ortodoxă în cadrul sistemului educațional din Republica Moldova, ceea ce încalcă Constituția Republicii Moldova și discriminează copiii și părinții neortodocși.

Capitolul 3: ASIGURAREA EGALITĂȚII DE GEN

Recomandările pertinente :

- (73.18) Să continue promovarea egalității de gen ca o prioritate națională, care reflectă recomandarea Raportului Special privind violența împotriva femeilor cu privire la accelerarea realizării egalității femeilor și bărbaților în toate domeniile (Turcia);

³ Preluat de pe: http://www.noi.md/md/news_id/26708

⁴ http://www.vedomosti.md/news/V_Choresku_Pytayutsya_Nezakonno_Zakryt_Russkuyu_Gimnaziyu, <http://lenta.ru/news/2013/09/20/road/>

- Raportul a fost realizat cu sprijinul acordat de către Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD). Centrul de Informare în domeniul Drepturilor Omului (CIDO) este responsabil de conținutul raportului, iar opiniile prezentate în nici un caz nu reprezintă opinia oficială a PNUD -

P.O.Box 1678, MD-2045, tel.of. (+373 22) 830-780, Web-site: www.cido.org.md, E-mail: info@cido.org.md

- (73.58) *Să intensifice eforturile sale de a promova participarea femeilor în special în viața politică (Grecia);*
- (75.18) *Să continue consolidarea mecanismului național pentru promovarea femeilor prin capacitate financiară, umană și autoritate politică (Azerbaidjan);*
- (76.6) *Să asigure reprezentarea femeilor în structurile de stat electivă și administrative prin stabilirea unei cote minime pentru femei (Maroc).*

Progrese:

În urma crizei politice din Republica Moldova, în special demiterii Guvernului condus de prim-ministru Filat și numirii unui nou Guvern condus de prim-ministrul Leancă, s-a mărit substanțial ponderea femeilor în cadrul Cabinetului de Miniștri de la 9,52% (2 femei din 21 membri ai Cabinetului) la 23,8% (5 femei), inclusiv 2 femei fiind numite viceprim-ministre. Deși este un progres semnificativ, raportul între bărbați și femei în cadrul Guvernului nu prezintă un echilibru veritabil de gen.

Domenii cu regres, fără progres sau cu progrese ne semnificative:

Modificările progresiste în Legea egalității de șanse între femei și bărbați, dar și într-un șir de legi conexe, care conțin unele prevederi cu potențial de avansare egalitatea de gen, fiind elaborate în 2012, rămân a fi nediscutate și neadoptate de Parlament.

Proiectul de norme legislative privind finanțarea partidelor politice, care prevede măsuri afirmative în vederea promovării egalității de gen la fel rămâne a fi nediscutat și neadoptat de Parlament. Autoritățile publice responsabile nu întreprind măsuri pro-active de informare a publicului asupra eventualelor efecte și beneficii ale acestor noi legislații asupra promovării femeilor în funcții politice. În rezultat, puținele discuții publice pornite în acest sens au luat o întorsătură negativă pentru reforma finanțării partidelor politice.

În cadrul încercărilor de rezolvare a crizei politice, partidele politice parlamentare au elaborat și au aprobat un proiect legislativ privind trecerea de la sistem electoral proporțional la un sistem electoral mixt (semi-proporțional / semi-majoritar) fără consultații publice și analiză de impact (inclusiv fără analiză de gen), care se impun într-un stat cu adevărat democratic și european. Ținând cont de practica globală, care demonstrează că sistemele majoritare și mixte defavorizează reprezentarea femeilor în comparație cu sistemele electorale proporționale, intrarea în vigoare a proiectului legislativ generat de parlamentarii moldavi putea să afecteze și mai mult situația privind subreprezentarea femeilor în cadrul Parlamentului RM. În final, actul legislativ în cauză a fost abrogat, însă toate evoluțiile în jurul acestei inițiative legislative au demonstrat clar lipsa sensibilității la dimensiunea de gen în rândurile majorității parlamentare din Republica Moldova (inclusiv printre femei-parlamentare), și desconsiderarea vădită a dimensiunii de gen în activitatea politică și legislativă.

Bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen rămâne a fi un obiectiv nerealizat, după cum se recunoaște în Raportul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei asupra monitorizării realizării Planului

de acțiuni pentru implementarea programului național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010-2015 (http://www.mmps.gov.md/file/rapoarte/raport_PNAEG_final.pdf), deși acest obiectiv era planificat a fi realizat în perioada 2010-2011. Un efort de pilotare a bugetării sensibile la dimensiunea de gen actualmente are loc în cadrul Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă, cu susținerea agenției ONU UN Women, însă succesul acestui efort va putea fi apreciat doar în 2014. Trecerea sistemului bugetar al Republicii Moldova la un proces bugetar bazat pe performanțe deocamdată nu este însoțit de integrarea bugetării sensibile la dimensiunea de gen, deși această tranziție prezintă o oportunitate perfectă în acest sens.

Asigurarea dimensiunii de gen este în continuare privită de absolută majoritate a exponenților autorităților publice ca un domeniu distinct („de ramură”), minor și neprioritar al politicilor publice, dar nu ca o dimensiune transversală care trebuie integrată în toate domeniile de guvernare. Acest eșec de înțelegere din partea guvernanților în mod foarte grav afectează calitatea guvernării și situația femeilor din țară.

Discursuri și abordări desprețuitoare față de femei rămân a fi larg răspândite printre funcționarii publici de rang înalt și în mijloacele de informare în masă. Astfel, primarul general de Chișinău, Dorin Chirtoacă, s-a adresat în public unei subalterne din cadrul primăriei în felul următor: „Ești bronzată, se poate de arătat la televizor”⁵, în așa mod punând în prim plan calitățile exterioare ale doamnei în detrimentul calităților ei profesionale. Într-un alt exemplu, portalul de știri Unimedia, comentând numirea dnei Natalia Gherman în calitate de Ministrul Afacerilor Externe, și-a intitulat știrea în modul următor – „Blonda” a devenit ministru de Externe al RM⁶ – iarși punând în prim plan calitățile exterioare ale doamnei Gherman, și nu calitățile ei profesionale.

Violența împotriva femeilor

Violența în privința femeilor și fetelor, în special cea sexuală, rămâne larg răspândită. Autoritățile publice centrale și locale în continuare ocupă poziția distanțată de multiplele cazuri de violență sexuală, mai ales în cazul femeilor și fetelor din grupurile vulnerabile. În special în ultima perioadă au fost date publicității multiplele cazuri de violuri brutale, în special comise asupra fetelor minore, în privința cărora există suspiciuni că organele de drept vor încerca să le mușamalizeze.⁷

Hărțuire sexuală

⁵ <http://unimedia.info/stiri/stop-cadru-primarul-i-se-adreseaza-unei-subalterne-esti-bronzata--se-poate-de-aratat-la-televizor-61907.html>

⁶ <http://unimedia.info/stiri/blonda-a-devenit-ministru-de-externe-al-rm-61444.html>

⁷ <http://www.stirilocale.md/eveniment/item/1462-viol-in-grup-la-draguseni.html>; <http://protv.md/stiri/social/a-ajuns-la-spital-dupa-ce-a-fost-batuta-de-sot-nu-e-prima-data.html>; <http://protv.md/stiri/social/si-a-ucis-sotia-sub-privirile-copiilor-iar-acum-traieste-liber.html>; <http://protv.md/stiri/social/moldova-a-mai-pierdut-un-dosar-la-cedo-intr-un-caz-de-viol-vezi.html>; <http://www.lastrada.md/date/>; <http://www.timpul.md/articol/violenta-domestica-o-problema-gender-17693.html>; <http://www.promolex.md/index.php?module=press&cat=2&item=1041>; <http://www.zdg.md/social/violenta-domestica-ultima-picatura>; <http://www.zdg.md/social/lovita-cu-cutitul-cu-toporul-cu-harletul-si-cu-pusca>; <http://www.zdg.md/social/abuzul-sexual-in-instanta>; <http://www.jurnaltv.md/ro/news/violenta-dezumanizeaza-79602/>; <http://www.jurnaltv.md/ro/news/violenta-dezumanizeaza-79602/>; <http://www.jurnaltv.md/ro/news/violenta-dezumanizeaza-79602/>; <http://www.iurnal.md/ro/news/premiera-pentru-rm-un-caz-de-violen-a-in-familie-examinat-de-cedaw-1156564/>

Cazuri de hărțuire sexuală înregistrate în 2012, cele comise la cel mai înalt nivel (cazul șefului Serviciului Hidrometeorologic de Stat, Ilie Boian) au rămas fără pedeapsă efectivă (<http://unimedia.info/stiri/Scandalul-sexual-de-la-Hidrometeo-Boian-scapa-de-dosarul-penal-56056.html>), nici un funcționar din cei care au tolerat comiterea acte de hărțuire sexuală la fel nu a fost tras la răspundere disciplinară sau penală.

Din cele expuse mai sus rezultă că autoritățile publice, inclusiv organele de drept, în continuare nu tratează problema hărțuirii sexuale ca un atentat grav la demnitatea femeilor și ca o încălcare gravă a drepturilor fundamentale ale omului. Cazuri nepedepsite, inclusiv la cel mai înalt nivel al conducerii statului, dau de înțeles celorlalți agresori că hărțuirea sexuală este admisibilă și că statul o va tolera.

Capitolul 4: INSTITUȚIILE NAȚIONALE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI

Recomandări pertinente

- (73.7) *Să asigure instituțiile naționale pentru drepturile omului cu mijloacele necesare, astfel încât acestea să-și poată îndeplini mandatul și implementa deciziile (Maroc);*
- (75.15) *Să analizeze posibilitatea de instituire a unui organ național de drepturi ale omului pe deplin independent, în conformitate cu principiile referitoare la statutul instituțiilor naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului (Grecia);*
- (75.16) *Să-și consolideze Centrul pentru Drepturile Omului prin creșterea finanțării și numărului de personal, și în mod special prin asigurarea conformității acestuia cu principiile de la Paris (Spania);*
- (75.17) *Să consolideze transparența alegerii membrilor Biroului Ombudsmanului, bazată pe profesionalism (Maroc)*

Progrese:

Ombudsmanul Instituțional al Instituțiilor Psihiatrice

Începând cu data de 19 aprilie 2012, printr-o hotărâre a Ministerului Sănătății, Guvernul a instituit un Ombudsman Instituțional al Instituțiilor Psihiatrice, finanțat de Proiectul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în Moldova. Ombudsmanul este în prezent mandatat de a asigura supravegherea respectării drepturilor omului în instituțiile subordonate Ministerului Sănătății, dar și în instituțiile rezidențiale din subordinea Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei (MMPSF). În urma unei abordări pro-active de indentificare a încălcărilor, au fost efectuate un șir de vizite la fața locului, interviuri cu victime și administrația instituțiilor. Ca rezultat la ziua de astăzi, Ombudsmanul a realizat două rapoarte privind respectarea drepturilor omului în instituțiile psihiatrice, adresate către Ministerul Sănătății, Centrul pentru Drepturile Omului, Comisia Parlamentară pentru Protecție Socială, Sănătate și Familie și Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova (PNUD).

În rapoartele sale Ombudsmanul menționează faptul cooperării din partea reprezentanților unor instituții, care nu au creat impedimente în efectuarea mandatului său. Deasemenea este notat faptul că unele instituții au reușit să implementeze în scurt timp recomandările Ombudsmanului, ce nu implicau schimbări radicale și resurse financiare considerabile. Însă situația nu a fost la fel în toate instituțiile.

Crearea acestei instituții, cu suportul financiar al PNUD Moldova, poate fi calificat ca un progres important în promovarea și protecția drepturilor omului în instituțiile psihiatrice. Însă, este important ca Ombudsmanul să obțină suportul și cooperarea deplină din partea tuturor instituțiilor vizate, precum și implementarea recomandărilor de către autorități, formulate în rapoartele sale.

Mecanismul Independent de Monitorizare al Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (MIM)

În primăvara acestui an, la inițiativa Centrului de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități, a fost inițiată procedura de consultare și ulterior crearea Mecanismului Independent de Monitorizare al Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (MIM) (ratificată de Republica Moldova în 2010), la care au fost implicate cele 64 de ONG-uri active în domeniul dizabilității. Centrul pentru Drepturile Omului (CpDOM) – Instituția Ombudsmanului în Moldova, a organizat un șir de ședințe la care au participat reprezentanții ONGurilor și organizațiilor internaționale și unde s-a pus ca scop elaborarea unui proiect de lege pentru constituirea și reglementarea mandatului mecanismului dat. Presedintele Mecanismului a fost numit Vitalie Meșter, directorul Centrului de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități.

Monitorizarea implementării CDPD este o modalitate de evaluare a conformării legislației, politicilor și practicilor cu prevederile Convenției. Aceasta este un mod de a determina eficacitatea măsurilor luate de către Guvern în încercarea sa de a pune în aplicare Convenția și o modalitate de a organiza Guvernul pentru a ține cont de obligațiile sale în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități. Monitorizarea include colectarea de informații privind implementarea Convenției, utilizând inclusiv și datele statistice oficiale colectate de către Guvern (conform art. 31 CDPD), depunând eforturi pentru încetarea încălcării drepturilor persoanelor cu dizabilități, precum și încurajarea statului să coopereze cu mecanismele internaționale de monitorizare și societatea civilă din țară.

Constatări:

Reforma Instituției Avocatului Poporului

Amintim că Instituția Avocatului Poporului se confruntă cu un șir de probleme instituționale, ce afectează calitatea sa de instituție națională de promovare și protecție efectivă a drepturilor omului. Principalele aspecte problematice ce afectează avocații parlamentari și Centrul pentru Drepturile Omului (CpDOM) sunt lipsa resurselor necesare suficiente pentru desfășurarea activității sale și lipsa unui sistem ce ar asigura independența avocaților parlamentari. Ca rezultat al numirii avocaților parlamentari pe principii politice, constatăm faptul implicării acestora în situații ce depășesc mandatul său, sau când abordările acestora nu corespund cu standardele în domeniul drepturilor omului. Spre exemplu, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului s-a alăturat unui șir de inițiative care nu pot fi interpretate în limitele standardelor drepturilor omului. Tamara Plămădeală, ”Avocatul Copilului”, deseori participă la conferințe de presă alături de reprezentanții bisericii

majoritare și împarte același punct de vedere. De asemenea, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului a promovat activ introducerea în școli a cursului educației moral-spirituale – un curs al bazelor religiei creștin ortodoxe. Pe data de 15 mai 2013, Tamara Plămădeală a participat la o masă rotundă organizată de Mitropolia Moldovei cu ocazia ”Zilei Familiei”, în cadrul careia s-au discutat aspecte precum ”valorile tradiționale – familia, creșterea și educarea copiilor”. Mitropolia Moldovei, care este subordonată Bisericii Ortodoxe Ruse, este cunoscută ca fiind foarte activă în declarațiile și acțiunile sale contra legii cu privire la asigurarea egalității, ce ar prevedea protejarea drepturilor persoanelor din comunitatea LGBT inclusiv, pe lângă alte categorii de persoane. Organizația non-guvernamentală Centrul de Investigații Jurnalistice a publicat unele informații precum că Avocatul Poporului ar fi fost implicată în promovarea intereselor unei familii Italiene într-un proces de adopție a unui copil cu HIV, care în realitate nu ar fi diagnosticat cu acest virus. Ca răspuns, Avocatul Parlamentar a solicitat despăgubiri pentru prejudiciu moral în valoare de 700 000 lei de la organizație. O un alt caz ține de interpellarea făcută de Avocatul Parlamentar către organele de resort privind informația precum că un cetățean străin de culoare intenționa să adopte un copil din Moldova. Nu au fost clare motivele care au stat la baza acestei interpelări.

Un alt Avocat al Poporului, Aurelia Grigoriu, a fost implicată într-un scandal diplomatic, când a făcut o serie de declarații politice împotriva Armeniei, la o conferință organizată de către Consiliul Europei la Erevan. Presa și societatea civilă au stabilit faptul că Aurelia Grigoriu, printr-un șir de acțiuni și declarații ale sale ar fi un supporter al guvernării din Azerbadjan, care este cunoscută ca fiind una represivă contra activiștilor civici, dar și care are probleme grave la capitolul drepturilor omului la general.

Proiectul de lege cu privire la Avocatul Poporului a fost adoptat în ședința Guvernului în septembrie 2013 și a fost transmis spre examinare Parlamentului. Procesul de elaborare a proiectului a fost desfășurat în consultare cu societatea civilă, și în primul rând prin Consiliul Național de Participare (CNP), care a facilitat comunicarea și conlucrarea cu societatea civilă. Deasemenea, societatea civilă a avut oportunitatea de a se implica în dezbaterile și mesele rotunde organizate în cadrul grupului de lucru a Ministerului Justiției, precum și în ședințele Guvernului pe parcursul anului 2013. Este crucial ca noul proiect de lege să asigure în practică transparența procesului de selectare a Avocaților Poporului, bazându-se pe experiența profesională în domeniul promovării și protecției drepturilor omului, precum și de a stabili foarte clar limitele mandatului său, cu scopul de a exclude orice implicări cu conotații politice, dar și pentru a asigura calitatea prestației și o abordare pro-activă față de încălcările drepturilor omului în țară.

Consiliul pentru prevenirea și combaterea discriminării și asigurarea egalității

Mandatul Consiliului este reglementat de către Legea privind Asigurarea Egalității, care a intrat în vigoare începând cu 1 ianuarie 2013, însă Consiliul nu este în totalitate funcțional pînă în prezent.

Procesul de selectare a membrilor Consiliului. Pînă în luna martie 2013, Comisia Parlamentară de specialitate, condusă de Stella Jantuan, deputată în Parlament, a reușit să desemneze doar 2 membri ale Consiliului (Doina Ioana Străisteanu, Oxana Gumennaia), din 5 necesari, fapt ce a tergiversat aplicarea în practică a prevederilor legii. Cei trei membri respinși de Comisie sunt Sergiu Ostaf – director executiv la CREDO, Nicolae Radiță – directorul Centrului Național al Romilor, Viorica Moraru, avocată – fapt dur criticat de societatea civilă și care afectează buna implementare a Planului Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului și în prezent. Ca cerințe față de candidați, în raportul la Hotărîrea privind numirea în funcție de membru al Consiliului pentru prevenirea și

eliminarea discriminării și asigurarea egalității, au fost menționate următoarele criterii: studii superioare; reputație ireproșabilă și manifestarea unei atitudini tolerante față de grupuri minoritare; lipsa unei atitudini negative și diminutive privind drepturile omului și/sau lipsa unor declarații anterioare care ar submina indivizibilitatea drepturile omului pentru fiecare; experiență de minimum 5 ani în domeniul apărării drepturilor omului. În urma unui nou concurs, la care s-au înscris 9 candidați, au fost selectați 3 membri: Andrei Brighidin, Ian Feldman și Lucia Gavriliță.

Situația Consiliului la moment. Consiliul Anti-discriminare este în componența de 5 membri, dispune de un sediu, însă un șir de probleme de logistică rămân nerezolvate, precum nu sunt puse la dispoziție resursele pentru activitatea sa – mobilierul, calculatoarele, legătura telefonică și internet. La moment, Consiliul desfășoară un concurs de selectare a juriștilor care vor asista membrii Consiliului în activitatea sa. Îngrijorarea principală reprezintă faptul că Consiliul nu are competența de a atrage la răspundere, cel puțin contravențională, persoanele responsabile pentru discriminare.

Capitolul 5: Libertatea de gândire, conștiință și religie

Prezentul capitol descrie constatările efectuate în urma studierii cadrului legislativ și monitorizării situației generale referitor la respectarea dreptului la libertatea gândirii, conștiinței și religiei în Republica Moldova și implementarea recomandărilor la acest subiect, adresate statului în urma procesului de Revizuire Universală Periodică din octombrie 2011.

Informația prezentată a fost structurată prin prisma articolului 18 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice care stabilește că:

- „1. Orice persoană are dreptul la libertatea gândirii, conștiinței și religiei; acest drept implică libertatea de a avea sau de a adopta o religie sau o convingere la alegerea proprie, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, individual sau în comun, atât în public cât și în particular, prin cult și îndeplinirea riturilor, prin practici și prin învățământ.
2. Nimeni nu va fi supus vreunei constrângeri care ar putea leza libertatea de a avea sau de a adopta o religie sau o convingere la alegerea sa.
3. Libertatea manifestării religiei sau convingerilor nu poate fi supusă decât restricțiilor prevăzute de lege și necesare pentru ocrotirea securității, ordinii și sănătății publice ori a moralei sau a libertăților și drepturilor fundamentale ale altora.
4. Statele părți la prezenta Convenție se angajează să respecte libertatea părinților și, atunci când este cazul, a tutorilor legali, de a asigura educația religioasă și morală a copiilor lor în conformitate cu propriile convingeri.” Precum și articolele 2, 19, 20, 27 și 27 din Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice și articolul 13 din Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale.

Drept punct de referință la elaborarea raportului au servit progresele de implementare a următoarelor recomandări:

- (73.3) ***Adoptarea unor măsuri suplimentare de promovare a comunicare inter-religioase și culturii publice de promovare a diversității socio-culturale și religioase (Thailanda);***
- (73.27) ***Să dubleze eforturile pentru a proteja drepturile membrilor grupurilor religioase minoritare, etnice și sociale ... împotriva discriminării atât oficiale cât și sociale (Statele Unite ale***

Americii);

- (73.52) *Adoptarea unor măsuri suplimentare de promovare a dialogului inter-religios și a diversității culturale (Maroc);*

- (73.57) *A asigura ca evenimentele publice planificate de către ... grupurile religioase și alte grupuri de drepturi ale omului sunt permise și securizate în mod adecvat de către poliție, în conformitate cu obligațiile Republicii Moldova asumate în cadrul legislației internaționale privind drepturile omului (Marea Britanie);*

- (76.15) *Să stabilească un cadru legal și măsuri necesare pentru a garanta libertatea religiei în țară, în special în învățământul public (Mexic)*

De asemenea, constatările au fost prezentate în forma unei monitorizări a acțiunilor întreprinse de către autoritățile statale și societatea civilă în urma raportului emis, în ianuarie 2012, de către Raportorul Special ONU privind Libertatea Religiei sau Crediței, Heiner Bielefeldt, ca rezultat al misiunii sale în Republica Moldova.

Cadrul legislativ

În general, cadrul legislativ național cu privire la libertatea gândirii, conștiinței și a religiei nu a suferit careva modificări din 27 decembrie 2011, cu excepția Legii cu privire la asigurarea egalității care a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2013, respectiv recomandările referitoare la modificarea prevederilor legale cu scopul garantării tuturor persoanelor exercitarea dreptului la libertatea convingerilor sau a credinței religioase precum și apărarea acestui drept făcute în contextul RUP, inclusiv și în Raportul final al Raportorului Special al ONU cu privire la Libertatea Religiei sau a Crediței, nu au fost implementate într-o măsură satisfăcătoare.

Dreptul de a se bucura în măsură deplină de libertatea de religie sau credință este condiționat de statutul de cetățenie. În raportul său, Raportorul Special ONU privind Libertatea Religiei sau Crediței, reiterează că statul este obligat să asigure că standardele în domeniul drepturilor omului, inclusiv libertatea religiei sau credinței și a principiului egalității și nediscriminării, au prioritate față de oricare invocare a identității naționale. Legea cu privire la libertatea de conștiință, de gândire și de religie impune limitări non-cetățenilor, art. 19 al Legii prevede că fondatori ai unui cult religios pot fi numai cetățenii Republicii Moldova iar prin art. 33 al aceleiași legi a fost impusă limitarea non-cetățenilor de a deține poziția de lider spiritual sau administrator al cultului religios.

La începutul anului 2013 a fost aprobat Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului, revizuit în baza recomandărilor RUP însă nici o prevedere specifică referitoare la garantarea libertății religioase sau de credință nu a fost încorporată.

Deși Codul Penal Nr. 985 din 18.04.2002 al Republicii Moldova prevede că ura religioasă se consideră circumstanță agravantă la stabilirea pedepsei, până în prezent nu se cunosc cazuri în care fapta a fost calificată ca săvârșită din ură sau instigare la ură sau discriminare religioasă iar vinovații nu au fost trați la răspundere penală în conformitate cu fapta săvârșită. Conform practicii actuale, faptele ilegale se califică drept infracțiuni penale sau contravenții administrative în baza criteriului de severitate a leziunilor corporale provocate și numărului de zile de incapacitate de muncă iar motivul săvârșirii crimei, în cazul dat ura și discriminarea religioasă nu este luat în considerație. De asemenea, un număr mare de crime care la prima etapă sunt investigate luându-se în calcul circumstanțele agravante, ulterior sunt recalificate în forme simple. De asemenea, nu există date dezagregate referitor la stabilirea pedepsei penale în conformitate cu articolul 346 „Acțiunile intenționate îndreptate spre ațtarea vrajbei, diferențierii sau dezbinării naționale, etnice, rasiale sau religioase”.

În același timp este cunoscut faptul intentării unui proces penal în baza articolului 222 Cod Penal,

după ce la Procuratură s-au adresat reprezentanții Asociației Obștești „Comunitatea Evreiască din Moldova”. Incidentul care demonstrează atitudinea xenofobă s-a produs pe 6 iulie curent. Învinuții s-au fotografiat în timp ce călcau mormintele, propagau simbolica nazistă și demonstau gesturi obscene, după care au plasat fotografiile pe un site de socializare.⁸

Statutul privilegiat al Bisericii Ortodoxe Moldovenești

Biserica Ortodoxă Moldovenească continuie să joace un rol dominant în viața socială și politică a statului. Atitudinea favorizantă de care se bucură Biserica Ortodoxă Moldovenească, îi permite să se implice în mod direct în procesul de elaborare a legislației, iar prevederile ce țin de garantarea drepturilor omului sunt negociate de către factorii de decizie și bisericească. În baza acestui parteneriat se săvârșesc abuzuri severe ale drepturilor și libertăților religioase ale celorlalte entități religioase, discriminarea adeptilor grupurilor religioase minoritare și limitarea sau negarea drepturilor pe bază de orientare sexuală.

De asemenea, faptul că majoritatea locuitorilor Republicii Moldova se autoidentifică ca fiind adepți ai Bisericii Ortodoxe Moldovenești, parte canonică a Patriarhiei Moscovei și promotoare a intereselor Federației Ruse, este folosit ca mecanism de periclitate a stabilității politice și afectează negativ realizarea și respectarea drepturilor omului în Republica Moldova.

În cadrul vizitei sale din septembrie, Patriarhul Rusiei, Kiril, a declarat că dogmele credinței ortodoxe trebuie să se regăsească transpuse în legislația și politica națională a statului. Anterior, fețele bisericești din cadrul Bisericii Ortodoxe Moldovenești au amenințat cu excomunicarea pe acei politicieni și deputați care au sprijinit adoptarea Legii cu privire la asigurarea egalității.

Inregistrarea cultelor religioase

Recent a fost depistat cazul unei biserici ortodoxe din comuna Porumbreni, care a refuzat să-și desfășoare activitatea în cadrul Bisericii Ortodoxe Moldovenești și dorește să se înregistreze ca cult religios independent la Ministerul Justiției. Conform declarațiilor făcute de reprezentanții comunității date, cultul întrunește toate condițiile prescrise de lege pentru obținerea înregistrării oficiale însă departamentul responsabil din cadrul Ministerului tergiversează procedura deja de trei ani. În aceeași situație se află aproximativ alte 9 biserici din sudul Moldovei. Motivele pentru refuz, invocate de către autoritatea responsabilă, sunt depistarea neconcordanțelor lingvistice sau erorilor de ortografie în documentele prezentate, traduceri necalitative sau necorespunderea formei actului conform cerințelor legale, însă din declarațiile reprezentanții cultelor cărora li s-a refuzat înregistrarea prezumă că adevăratul motiv sunt presiunile exercitate de către Biserica Ortodoxă Moldovenească asupra reprezentanților instituțiilor guvernamentale și autorităților statale.

În septembrie 2013 ONG-ul Centru de Informare în Domeniul Drepturilor Omului (CIDO) a primit o plângere din partea unui grup de adepți ai taoismului "Centrul de Informare DAO " . La data de 30 mai 2013 acest grup a depus actele necesare la Ministerul Justiției al Republicii Moldova pentru înregistrarea în calitate de organizație non - guvernamentală . După o întârziere considerabilă în examinarea cererii (2,5 luni în loc de termenul stabilit în mod legal de 1 lună), Ministerul Justiției a refuzat înregistrarea acestui grup, invocând motive procedurale extrem de îndoielnice (Decizia în acest caz, în original în limba română este anexat la acest document de pozitie) .

⁸ Riscă închisoare pentru profanarea mormintelor din Cimitirul Evreiesc | Stiri Moldova, video, stiri, stiri online | IPNA "Teleradio-Moldova" <http://trm.md/ro/social/risca-inchisoare-pentru-profanarea-mormintelor-din-cimitirul-vreiesc/#ixzz2foglmeq>

Cam în același timp, în septembrie 2013, o echipa de documentare video a ONG-ului "Centrul de Informare în domeniul Drepturilor Omului" a înregistrat cazul grupului religios Biserica Ortodoxă Rusă din Afara granitelor "Învierea Domnului" din satul Sagaidacul Nou, raionul Cimișlia. Liderul acestui grup s-a plâns de obstacolele serioase apărute în calea funcționării grupului (refuzul înregistrării, refuzul pentru construcția unui lăcaș al cultului, impunerea unor amenzi nejustificate, intimidare), create de autoritățile publice locale și centrale la instigațiile Bisericii Ortodoxe din Moldova (aparținând de Patriarhia Moscovei).

La 2 septembrie 2013, Centru de Informare în Domeniul Drepturilor Omului a efectuat o monitorizare a primei zi de școală în 5 școli din întreaga țară alese în mod aleator. Concluziile acestui efort de monitorizare arată că, în 3 din 5 școli monitorizate în cadrul programului oficial de începere a noului an academic a luat parte un preot ortodox și a efectuat ritualuri religioase asupra unor grupuri largi de elevi și părinți fără acordul acestora. În adaos la aceste trei școli, în una dintre cele din cele cinci școli, administrația a implicat retorică religioasă, în timp ce aborda participanții la ceremonia de deschidere a anului școlar. Fiind intervievați în cursul aceluiași vizite de monitorizare, un număr bun de părinți au relatat monitorilor că alegerea disciplinei "Bazele Ortodoxiei" care este una "opțional", în realitate, are loc printr-o majoritate de voturi la adunarea părinților, și nu prin prezentarea de cereri individuale.

Kiril, Patriarh al Moscovei și al Întregii Rusii a vizitat Republica Moldova în perioada 7-9 septembrie 2013. Guvernul Republicii Moldova a pus în aplicare un plan de întâmpinare solemnă a Patriarhului, utilizând pentru această vizită resurse umane și fonduri publice. Din câte știm, nici unul dintre liderii altor grupuri religioase din Republica Moldova nu s-a bucurat vreodată de o atenție similară din partea persoanelor publice din Republica Moldova sau recepții cu angajarea resurselor publice.

Facilitarea dialogului inter-religios și cultivarea respectului față de diversitatea religioasă

Promovarea dreptului la libertatea de gândire, conștiință și religie nu este un punct prioritar pe agenda autorităților statale, în timp ce societatea manifestă o atitudine sporit de intolerantă față de minoritățile religioase, nici o tentativă de inițiere a dialogului inter-religios sau promovării respectului față de diversitatea religioasă nu a fost inițiată. Dimpotrivă, curricula școlară, prin introducerea orelor speciale de educație ortodoxă sau evangelistă, contribuie la segregarea copiilor pe criteriu de apartenență religioasă și facilitează dezvoltarea urii inter-religioase.

Capitolul 6: Drepturile minorităților etno-lingvistice

O evoluție pozitivă este lansarea procesului de numire a mediatorilor sociali (în baza Planului Național de Acțiuni pentru susținerea romilor). În același timp, acest proces derulează cu o întârziere semnificativă din partea autorităților publice. Biroul Relațiilor Interetnice în continuare nu are un rol activ în promovarea drepturilor minorităților etnice și lingvistice.

Conform datelor statistice⁹, din numărul total de copii înmatriculați în instituțiile de învățământ preșcolar:

⁹ http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Educatia/Educatia_RM_2013.pdf

80,7% copii sunt educați în limba română;

19,1% copii sunt educați în limba rusă;

0,1% copii sunt educați în limba ucraineană;

0,1% copii sunt educați în limba „evreiască”.

Situația identică se atestă și la nivel de studii școlare, gimnaziale și liceale:

79,5% copii sunt instruiți în limba română;

20,3% copii sunt instruiți în limba rusă;

0,2% copii sunt instruiți în alte limbi.

Din aceste date cu ușurință observăm că Republica Moldova nu oferă copiilor, care vorbesc în limbile găgăuză, bulgară, romani nici o șansă de a se educa în limba lor maternă. Această stare a lucrurilor prezintă o situație vădită de discriminare, și în plus îngreunează integrarea socială a copiilor respectivi, dar și afectează calitatea studiilor acestora.